

Zaaknummer : 00584530
Ons Kenmerk : ODH-2020-00177001
Datum : 20 januari 2021

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 18 juni 2020 hebben wij namens Windpark Maasvlakte II B.V. een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming ontvangen. De aanvraag betreft de realisatie van 22 windturbines met bijbehorende civiele en elektrische werken en het niet kunnen uitsluiten van aanvaringssslachtoffers onder vleermuizen en vogels in de exploitatiefase van het nieuw te realiseren 'Windpark Maasvlakte II'. De locatie is gelegen op meest westelijke rand van de Tweede Maasvlakte in de gemeente Rotterdam.

Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk doden van 129 trekkende en/of lokaal voorkomende vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn (aanvaringssslachtoffers). Het betreft de volgende vogelsoorten:

Vogelsoorten

Aalscholver	Grote Canadese gans	Noordse kwikstaart	Tureluur
Beflijster	Grote gele kwikstaart	Noordse stern	Veldleeuwerik
Bergeend	Grote lijster	Oeverloper	Vink
Blauwborst	Grote mantelmeeuw	Oeverpieper	Visdief
Blauwe Reiger	Grote stern	Oeverzwaluw	Vuurgoudhaan
Boerenzwaluw	Grote zee-eend	Paapje	Waterhoen
Bontbekplevier	Grutto	Pijlstaart	Waterpieper
Bonte strandloper	Heggenmus	Pimpelmees	Waterral
Bonte vliegenvanger	Houtduif	Putter	Watersnip
Boomleeuwerik	Houtsnip	Regenwulp	Wilde Eend
Boompieper	Huiszwaluw	Rietgors	Winterkoning
Bosrietzanger	Jan-van-gent	Rietzanger	Wintertaling
Braamsluiper	Kanoet	Ringmus	Witgat
Brandgans	Kauw	Roodborst	Witte kwikstaart
Bruine kiekendief	Keep	Roodborsttapuit	Wulp
Buizerd	Kemphaan	Roodkeelduiker	Zanglijster
Drieteenmeeuw	Kievit	Rosse Grutto	Zilvermeeuw
Drieteenstrandloper	Kleine karekiet	Rotgans	Zilverplevier
Dwergmeeuw	Kleine mantelmeeuw	Scholekster	Zwarte kraai
Dwergstern	Kleine rietgans	Sijs	Zwarte ruiter
Eider	Kluut	Slobeend	Zwarte stern
Fitis	Kneu	Smient	Zwarte zee-eend
Fuut	Koekoek	Sneeuwgorst	Zwartkop
Gekraagde roodstaart	Kokmeeuw	Sperwer	Zwartkopmeeuw

Gele kwikstaart	Kolgans	Spotvogel
Gierzwaluw	Koolmees	Spreeuw
Goudhaan	Koperwiek	Sprinkhaanzanger
Goudplevier	Krakeend	Steenloper
Grasmus	Kramsvogel	Stormmeeuw
Graspieper	Kruisbek	Tapuit
Grauwe gans	Lepelaar	Tjiftjaf
Grauwe vliegenvanger	Meerkoet	Toendrarietgans
Groenling	Merel	Topper
Groenpootruiter	Middelste zaagbek	Torenvalk
Grote barmsijs	Nachtegaal	Tuinfluit

Tevens is ontheffing aangevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.5, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk doden van de volgende vier vleermuissoorten:

- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode vanaf het moment van verlening van de ontheffing tot 25 jaar na ingebruikname van de laatste windturbine.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen aan Windpark Maasvlakte II B.V.;
- II. de voorschriften 1 tot en met 12 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag van 18 juni 2020 en de aanvullende gegevens van 23 augustus 2020 en de extra toelichtende bijlage bij de Natuurtoets van 14 januari 2021 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf de bekendmaking van dit besluit tot 25 jaar na de start van de ingebruikname van de laatst gerealiseerde windturbine.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Op de voorbereiding en bekendmaking van dit besluit is de coördinatie-regeling als bedoeld in artikel 3.30 van de Wet ruimtelijke ordening van toepassing. Vanwege deze coördinatie-regeling geschiedt de kennisgeving van deze beschikking door de gemeente Rotterdam. Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking verwijzen wij naar deze kennisgeving.

Op het project is de Crisis- en herstelwet van toepassing. Het project komt zowel in Bijlage I als in Bijlage II van de Crisis- en herstelwet voor.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De ontheffinghouder dient:
  - a. de start van de eerste aanlegwerkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden;
  - b. het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
  - c. het beëindigen van de aanlegwerkzaamheden van de laatst te realiseren windturbine uiterlijk één week na het afronden daarvan te melden;
  - d. de ingebruikname van de eerste en de laatste windturbine uiterlijk één maand van tevoren te melden.

Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer: 078 - 7708585, e-mailadres: meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van: 'flora en fauna' en het bijbehorende zaaknummer 584530.

2. De windturbines dienen te voldoen aan de volgende specificaties welke bij de effectbeoordeling, ten aanzien van beschermde soorten, zijn gebruikt:

Windturbines	Rotordiameter	Ashoogte t.o.v. NAP	Tiphoogte (maximaal)
HZ01-HZ08	115 – 120 m	82-91 m	151 m + NAP
HZ09	115 – 120 m	82-91 m	149 m + NAP
HZ10	150 – 162 m	120 m	199 m + NAP
ZZ01-ZZ12	150 – 162 m	107-111 m	192 m + NAP

3. De windturbines dienen niet op andere locaties te worden geplaatst dan op de onderstaande locaties welke in de aanvraag zijn getoetst, tenzij duidelijk wordt aangetoond dat dit niet leidt tot andere effecten op beschermde soorten dan reeds in onderhavige aanvraag is bepaald. Indien hiervan sprake is dient dit vooraf te worden gemeld bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (vs. 1).

Windturbine	X-coördinaat	Y-coördinaat
HZ01	61.225	444.898
HZ02	60.947	444.989
HZ03	60.674	445.097
HZ04	60.401	445.201
HZ05	60.114	445.256
HZ06	59.823	445.238
HZ07	59.542	445.163
HZ08	59.264	445.079
HZ09	58.990	444.979
HZ10	58.390	444.591
ZZ01	58.007	444.243
ZZ02	57.743	443.907
ZZ03	57.485	443.532
ZZ04	57.251	443.143
ZZ05	57.099	442.715
ZZ06	57.036	442.265
ZZ07	57.063	441.812
ZZ08	57.180	441.373

ZZ09	57.333	440.945
ZZ10	57.486	440.516
ZZ11	57.640	440.088
ZZ12	57.805	439.665

4. De laatst te realiseren windturbine dient uiterlijk binnen vijf jaar na bekendmaking van dit besluit te zijn gerealiseerd.
5. Dit besluit is enkel van toepassing op de in dit besluit genoemde 129 vogelsoorten, 4 vleermuissoorten en de beschreven verboden handelingen.
6. Dit besluit geldt alleen voor de exploitatie van de windturbines conform de aanvraag. Indien de ontheffinghouder voornemens is activiteiten in afwijking van deze ontheffing te laten plaatsvinden, dan dient dit terstond schriftelijk te worden gemeld aan de Afdeling Toezicht en Handhaving, Team Groen van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie voorschrift 1). Voor veranderingen die van enige betekenis kunnen zijn met betrekking tot de toepasselijke wetgeving, zoals vervanging van één of meerdere van de betreffende turbines gedurende de looptijd waarvoor deze ontheffing is verleend, dan wel aanpassing van de windturbines waarvoor deze ontheffing is verleend en deze veranderingen zijn op zichzelf ontheffing plichtig, dan dient hiervoor opnieuw een aanvraag voor een ontheffing te worden ingediend. Het reguliere onderhoud is hiervan uitgezonderd.

Specifieke voorschriften

7. De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen opgenomen in Bijlage 1 van de aanvraag. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld, waarin in ieder geval het volgende dient te worden opgenomen:
  - de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
  - aanduiding van de locatie van het plangebied;
  - de uit te voeren werkzaamheden;
  - de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
  - de voorgestelde maatregelen op pagina 12 van Bijlage 1 van de aanvraag (Toelichting) waarmee het overtreden van verboden tijdens de aanlegfase wordt voorkomen;
  - het bijhouden van een logboek van de ecologische begeleiding.
8. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol en een logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
9. Om vogelslachtoffers te beperken onder trekvogels en de lokale (delta)populatie van de zilvermeeuw dient een stilstandsvoorziening (van maximaal 100 uur per jaar voor trekvogels en maximaal 50 uur per jaar voor lokale soorten) te worden toegepast. Uiterlijk drie maanden voorafgaand aan het in bedrijf nemen van de eerste windturbine dient hiervoor een concreet Plan van Aanpak te worden verstrekt aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie vs. 1) [EN](mailto:vergunningen@odh.nl) aan Omgevingsdienst Haaglanden Team Groen, vergunningen@odh.nl o.v.v. het zaaknummer 584530. In dit Plan van Aanpak dient concreet te worden aangegeven op welke wijze de stilstandsvoorziening wordt toegepast en welk effect daarmee bereikt wordt.
10. In het Plan van Aanpak, genoemd in voorschrift 9, dient een concreet monitoringsplan te zijn opgenomen, waarmee de effectiviteit van de stilstandsvoorziening kan worden geoptimaliseerd. De monitoring vindt plaats gedurende de eerste drie jaar van de exploitatie en zal starten op het moment dat het windpark ten minste voor 2/3 operationeel is of zoveel eerder of later als ecologisch gezien

redelijk kan worden geacht. In het Plan van Aanpak (vs. 9) dient de start van de monitoring op dit punt te worden gemotiveerd. De resultaten van de monitoring dienen jaarlijks - gedurende de looptijd van de monitoring - uiterlijk op 1 mei te worden verstrekt aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie vs.1) EN Omgevingsdienst Haaglanden Team Groen, vergunningen@odh.nl o.v.v. het zaaknummer 584530.

11. Ter reductie van het aantal vleermuisslachtoffers dient de draaisnelheid van de rotoren van de windturbines voor de gehele operationele periode van het windpark te worden beperkt tot een draaisnelheid ≤ 1 ronde per minuut onder de volgende condities (stilstandsvoorziening):
  - a. tussen zonsondergang en zonsopkomst, bij temperaturen hoger dan 11 graden Celsius (gemeten op ashoogte), bij droog weer; en
  - b. bij een windsnelheid lager dan 5 m/s (gemeten op ashoogte) voor de periode tussen **20 juli en 10 oktober**;
  - c. bij een windsnelheid tussen de 5,0 en 6,0 m/s (gemeten op ashoogte) voor de periode **tussen 20 augustus en 10 oktober** maar dan uitsluitend wanneer sprake is van wind uit Noordelijke tot Oostelijke richting (0 tot 90 graden).
12. In aanvulling op het gestelde in de voorschriften 9 en 11, is het toegestaan om in plaats van de omschreven stilstandsvoorziening een andere maatregel toe te passen, indien daarmee aantoonbaar betere of vergelijkbare resultaten kunnen worden behaald ten aanzien van het reduceren van mogelijke vogel- en vleermuisslachtoffers. Hiervoor dient tijdig, vóór het in gebruik mogen nemen van deze maatregel, aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie vs. 1) EN aan Omgevingsdienst Haaglanden Team Groen, vergunningen@odh.nl o.v.v. het zaaknummer 584530 een beschrijving en motivatie ter goedkeuring te worden overlegd.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Deze ontheffing ziet uitsluitend op de exploitatiefase van de 22 aangevraagde nieuwe windturbines en heeft geen betrekking op het - *tijdens en na de operationele periode van het windpark* - verwijderen c.q. slopen en nieuw plaatsen van een turbine of turbines ter vervanging van de nu aangevraagde turbines.
- Deze ontheffing is slechts van toepassing op de aangevraagde 129 vogelsoorten, de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de laatvlieger, in de exploitatiefase van het windpark. Als blijkt dat er ten gevolge van de aanleg en realisatie van het park verbodsbepalingen overtreden worden zoals genoemd in Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming ten aanzien van andere dan voorgenoemde diersoorten, dan dient hiervoor een aanvullende ontheffing te worden aangevraagd.
- Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 18 juni 2020 hebben wij van Windpark Maasvlakte II B.V. een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (verder: Wnb) ontvangen. De aanvraag betreft de realisatie van 22 windturbines met bijbehorende civiele en elektrische werken en het niet kunnen uitsluiten van aanvaringssslachtoffers onder vleermuizen en vogels in de exploitatiefase van het nieuw te realiseren 'Windpark Maasvlakte II'. De locatie is gelegen op de meest westelijke rand van de Tweede Maasvlakte in de gemeente Rotterdam.

Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk doden van 129 trekkende en/of lokaal voorkomende vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn (aanvaringssslachtoffers). Het betreft de volgende beschermde vogelsoorten:

Vogelsoorten

Aalscholver	Grote Canadese gans	Noordse kwikstaart	Tureluur
Beflijster	Grote gele kwikstaart	Noordse stern	Veldleeuwerik
Bergeend	Grote lijster	Oeverloper	Vink
Blauwborst	Grote mantelmeeuw	Oeverpieper	Visdief
Blauwe Reiger	Grote stern	Oeverzwaluw	Vuurgoudhaan
Boerenzwaluw	Grote zee-eend	Paapje	Waterhoen
Bontbekplevier	Grutto	Pijlstaart	Waterpieper
Bonte strandloper	Heggenmus	Pimpelmees	Waterral
Bonte vliegenvanger	Houtduif	Putter	Watersnip
Boomleeuwerik	Houtsnip	Regenwulp	Wilde Eend
Boompieper	Huiszwaluw	Rietgors	Winterkoning
Bosrietzanger	Jan-van-gent	Rietzanger	Wintertaling
Braamsluiper	Kanoet	Ringmus	Witgat
Brandgans	Kauw	Roodborst	Witte kwikstaart
Bruine kiekendief	Keep	Roodborsttapuit	Wulp
Buizerd	Kemphaan	Roodkeelduiker	Zanglijster
Drietenmeeuw	Kievit	Rosse Grutto	Zilvermeeuw
Drietenstrandloper	Kleine karekiet	Rotgans	Zilverplevier
Dwergmeeuw	Kleine mantelmeeuw	Scholekster	Zwarte kraai
Dwergstern	Kleine rietgans	Sijs	Zwarte ruiter
Eider	Kluut	Slobeend	Zwarte stern
Fitis	Kneu	Smient	Zwarte zee-eend
Fuut	Koekoek	Sneeuwgors	Zwartkop
Gekraagde roodstaart	Kokmeeuw	Sperwer	Zwartkopmeeuw
Gele kwikstaart	Kolgans	Spotvogel	
Gierzwaluw	Koolmees	Spreeuw	
Goudhaan	Koperwiek	Sprinkhaanzanger	
Goudplevier	Krakeend	Steenloper	
Grasmus	Kramsvogel	Stormmeeuw	
Graspieper	Kruisbek	Tapuit	
Grauwe gans	Lepelaar	Tjiftjaf	

Grauwe vliegenvanger	Meerkoet	Toendrarietgans
Groenling	Merel	Topper
Groenpootruiter	Middelste zaagbek	Torenvalk
Grote barmsijs	Nachtegaal	Tuinfluit

Tevens is ontheffing aangevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk doden van de onderstaande vier vleermuissoorten:

- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode vanaf verlening van de ontheffing tot 25 jaar na ingebruikname van de laatste windturbine.

Bij de aanvraag zijn de volgende documenten gevoegd:

Rapporten:

- Klooster, M. ten., Toelichting en activiteitenplan Windpark Maasvlakte 2, Pondera Consult, Hengelo, 22 augustus 2020 (verder: *Toelichting*).
- Engels, B.W.R., M.P. Collier & H.A.M. Prinsen, 2020. Natuurtoets Windpark Tweede Maasvlakte, Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport 20-082. Bureau Waardenburg, Culemborg, 18 augustus 2020 incl. extra toelichtende bijlage verstrekt op 14 januari 2021 (verder: *Natuurtoets*)

Tekeningen:

- Wessels, M., Situatietekening Overzicht, tekeningnr. BG8375-RHD-ZZ-XX-DR-C-0003, versie 4-definitief, Royal Haskoning DHV Nederland B.V., 8 mei 2020;
- Doornbos, Aanzichten en fundatie harde zeewering deel 1 (HZ01-HZ09), docnr. 3.113.185, Emmtec Services B.V., Emmen, 8 mei 2020;
- Doornbos, Aanzichten en fundatie harde zeewering deel 2 (HZ10), docnr. 3.113.185, Emmtec Services B.V., Emmen, 8 mei 2020;
- Doornbos, Aanzichten en fundatie zachte zeewering (ZZ01-ZZ12), docnr. 3.113.185, Emmtec Services B.V., Emmen, 8 mei 2020;
- Ankersmit, A., Kraanopstelplaatsen zachte zeewering Turbinelocatie HZ-01 – HZ10 (10 tekeningen) Situering en dwarsprofiel type HZ-01 t/m HZ-10, tekeningnr. BG8375-RHD-ZZ-XX-DR-C-0001, versie 4-definitief, Royal Haskoning DHV Nederland B.V., 8 juni 2020;
- Bolder, T., Bouwopritten grondterpen harde zeewering Principes HZ-01 t/m HZ-08 en HZ-09 t/m HZ-10 Situering, dwarsprofielen en lengteprofielen, tekeningnr. BG8375-RHD-ZZ-XX-DR-C-0006, versie 2.0-definitief, Royal Haskoning DHV Nederland B.V., 8 juni 2020;
- Ankersmit, A & Bolder, T., Kraanopstelplaatsen zachte zeewering Turbinelocaties ZZ-01, ZZ-02 en ZZ-03 en duindoorsmaak 1 (P6), tekeningnr. BG8375-RHD-ZZ-XX-DR-C-0002, versie 3-definitief, Royal Haskoning DHV Nederland B.V., 8 juni 2020;
- Ankersmit, A & Bolder, T., Kraanopstelplaatsen zachte zeewering Turbinelocaties ZZ-04, ZZ-05 en ZZ-06 en duindoorsmaak 2 (P6), tekeningnr. BG8375-RHD-ZZ-XX-DR-C-0002, versie 3-definitief, Royal Haskoning DHV Nederland B.V., 8 juni 2020;
- Ankersmit, A & Bolder, T., Kraanopstelplaatsen zachte zeewering Turbinelocaties ZZ-07, ZZ-08 en ZZ-09 en duindoorsmaak 3 (P5), tekeningnr. G8375-RHD-ZZ-XX-DR-C-0002, versie 3-definitief, Royal Haskoning DHV Nederland B.V., 8 juni 2020;

- Ankersmit, A & Bolder, T., Kraanopstelplaatsen zachte zeewering Turbinelocaties ZZ-10, ZZ-11 en ZZ-12 en duindoorsmaak 4, tekeningnr. G8375-RHD-ZZ-XX-DR-C-0002, versie 3-definitief, Royal Haskoning DHV Nederland B.V., 8 juni 2020;
- Ankersmit A. & M. Wessels, Permanente objecten harde zeewering Turbinelocatie HZ-01-HZ10 (10 tekeningen) Situering en dwarsprofiel, tekeningnr. BG8375-RHD-ZZ-XX-DR-C-0101, versie 2-definitief, Royal Haskoning DHV Nederland B.V., 1 juli 2020.

Procedure

Gecoördineerde voorbereiding

De gemeenteraad van Rotterdam heeft bij besluit van 18 juni 2020 de coördinatieregeling als bedoeld in artikel 3.30 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) van toepassing verklaard op de voorbereiding en bekendmaking van de besluiten die nodig zijn voor de realisatie van Windpark Maasvlakte II (*Staatscourant* 2020, nr. 36542, d.d. 8 juli 2020). Op grond van artikel 3.31, eerste en derde lid, van de Wro, is op de voorbereiding van dit besluit de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Gelet op artikel 3.30, tweede lid, van de Wro betreft dit de uitgebreide procedure zoals beschreven in paragraaf 3.3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. De omgevingsvergunning, watervergunning, vergunning en ontheffing Wet natuurbescherming maken onderdeel uit van deze gecoördineerde procedure en zullen daarmee gezamenlijk ter inzage worden gelegd. De voorbereiding, bekendmaking en vaststelling van de besluiten worden hiermee gebundeld. Dit betekent dat er één gecombineerde procedure wordt doorlopen in plaats van verschillende procedures naast elkaar.

Bevoegd gezag

De activiteiten worden verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij daarom het bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Zienswijzen

De ontwerpbesluit heeft samen met de ontwerp-omgevingsvergunning, het ontwerpbesluit Waterwet, de ontwerpvergunning Wet natuurbescherming en het MER gecoördineerd ter inzage gelegen van vrijdag 30 oktober 2020 tot en met donderdag 10 december 2020 (*Staatscourant* 2020, nr. 56744, 30 oktober 2020). Kennisgeving van de ontwerpvergunning en ontwerp-ontheffing Wnb heeft tevens plaatsgevonden in het Provinciaal blad van Zuid-Holland (*Provinciaal blad* 2020, nummer 7905, 28 oktober 2020).

Er zijn in totaal 51 zienswijzen ingediend welke zien op 1 of meerdere van bovengenoemde ontwerpbesluiten. De reactie op de zienswijzen is gezamenlijk behandeld in de Nota van Antwoord van 20 januari 2021. Daarin zijn ook de specifieke onderdelen geadresseerd welke betrekking (kunnen) hebben op de ontwerp-ontheffing Wnb. De Nota van Antwoord is voor zover relevant voor voorliggend besluit, onderdeel van dit besluit. De Nota van Antwoord wordt door gemeente Rotterdam ter inzage gelegd tezamen met de voorgenoemde andere definitieve besluiten in de *Staatscourant* en het Gemeenteblad.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbesluit

De ingediende zienswijzen leiden niet tot aanpassing van de ontwerpbesluit. Volledigheidshalve is met voorliggend definitief besluit n.a.v. het advies van de Commissie Mer op het Milieueffectrapport nog wel een extra bijlage aan de Natuurtoets toegevoegd waarin de achterliggende cijfers van de in de Natuurtoets opgenomen populatiemodel-analyse worden getoond. Deze is derhalve toegevoegd aan de aanvraag en vermeld onder punt III van het besluit. Verder is een redactionele omissie gerepareerd: In de verwijzingen naar de stilstandvoorzieningen voor vogels is in het ontwerpbesluit per abuis de aanduiding "per jaar" weggevalen achter de respectievelijk maximaal 100 uur voor trekvogels en 50 uur voor lokale soorten (vs. 9 en overwegingen op pagina 14). Met uitzondering van de toegevoegde bijlage van de Natuurtoets en de hiervoor genoemde kleine redactionele wijziging, is het definitief besluit conform het ontwerpbesluit.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag om ontheffing voor vogels en vleermuizen is getoetst aan artikel 3.1, 3.3, 3.5, en 3.8, van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland (verder: de beleidsregel).

De 129 vogelsoorten waarvoor ontheffing is aangevraagd betreffen van nature in Nederland in het wild levende vogelsoorten welke zijn beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Op grond van artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb is het verboden om genoemde soorten opzettelijk te doden.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

De 4 vleermuissoorten waarop voorliggende ontheffing ziet, betreffen van nature in Nederland in het wild levende soorten genoemd in Bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn. De ruige dwergvleermuis, laatvlieger en de rosse vleermuis zijn tevens opgenomen in Bijlage II van het Verdrag van Bern. Op grond van artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb is het verboden om deze vleermuissoorten opzettelijk te doden.

Op grond van artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

Het project waarop de aanvraag ziet staat bekend als 'Windpark Maasvlakte II' en betreft de realisatie en het gebruik van 22 windturbines met bijbehorende civiele en elektrische werken. Het nieuwe windpark is gesitueerd op het buitentalud van de zachte (strand) zeewering en het binnentalud van de harde (stenen) zeewering van de Tweede Maasvlakte grenzend aan de Noordzee. De locatie is gelegen op meest westelijke rand van de Tweede Maasvlakte in de gemeente Rotterdam. Tien turbines zullen worden gerealiseerd op de harde zeewering en de overige twaalf op de zachte zeewering. De turbines zullen door middel van vijf kabels en één inkoopstation aangesloten worden op het regionale elektriciteitsnet.

Het windpark bestaat naast de hiervoor genoemde 22 windturbines (incl. fundaties) uit de volgende onderdelen:

- Vier permanente duinovergangen (waarvan twee nieuwe en twee bestaande) met betonnen rijplaten ten behoeve van de bereikbaarheid van de windturbines in de aanleg en exploitatiefase;
- Tijdelijke werken in de vorm van (kraan)opstelplaatsen en toegangswegen.
- Ondergrondse elektriciteitskabels;
- Een inkoopstation langs de Maximaweg op de Tweede Maasvlakte.

Onderdeel van het project is het streven om effecten op flora en fauna te beperken en waar mogelijk op te nemen in de uitvoering en bedrijfsvoering. In de exploitatiefase zal daarom een radarinstallatie worden geplaatst ten behoeve van ecologische monitoring en aansturing van het windpark (optimalisatie stilstandvoorzieningen). De exacte locatie hiervan wordt later bepaald in het kader van de monitoring.

Er is geen sprake van een specifieke fasering in de bouw van de windturbinelocaties. Wel staat vast, dat de werkzaamheden niet op alle turbinelocaties tegelijk zullen plaatsvinden. Voor de fundaties geldt, dat de windturbines op de zachte zeewering (ZZ01-ZZ12) gefundeerd worden op een monopaal fundament. Dit betreft een enkele buispaal met een doorsnede van meerdere meters die door middel van trillen of heien (ca. 1-2 uur per locatie) in de grond wordt gebracht. Voor de fundatie in de harde zeewering (HZ01-10) geldt dat sprake is van een betonfundatie op palen. De realisatie hiervan vereist het verwijderen van de bestaande steenbekleding en grond van de dijk ter plaatse van de turbine, het schroeven van de fundatiepalen en vervolgens het storten van beton in combinatie met het aanbrengen van wapening.

Het windpark bestaat uit twee klassen windturbines. Op de harde zeewering worden kleinere turbintypen geplaatst ten opzichte van de windturbines op de zachte zeewering. Dit met uitzondering van positie HZ10. Voor de kleinere turbintypen is een beperkte bandbreedte opgenomen, omdat de definitieve maatvoering voorafgaand aan de bouw wordt gemaakt (afhankelijk van de keuze voor de windturbinefabrikant). De afmetingen welke in de effectbeoordeling zijn gebruikt zijn als volgt:

Windturbines	Ashoogte (m)	Rotordiameter (m)	Max. tiphoogte (m)
HZ01-HZ08	82-91	115-120	151 + NAP
HZ09	82-91	115-120	149 + NAP
HZ10	120	150-162	199 + NAP
ZZ01-ZZ12	107-111	150-162	192 + NAP

Ontheffing is aangevraagd voor de periode vanaf verlenen van voorliggend besluit tot 25 jaar (technische levensduur) na ingebruikneming (exploitatie) van de laatst geplaatste windturbine. De bouw (aanlegfase) van het windpark is gepland voor 2022 of 2023 en het windpark gaat in 2023 in bedrijf. De bouwwerkzaamheden vinden gedurende 24 uur per dag, 7 dagen in de week, plaats.

Overtreding verbodsbepalingen

Storen

Tijdens de aanlegfase van het windpark zijn verschillende effecten op vogels mogelijk. Door aanvrager is onderzocht of er bij de realisatie van het windpark sprake kan zijn van het tijdelijk storen van lokaal aanwezige vogels ten gevolge van de uitvoering van de werkzaamheden (geluid, beweging, trilling). Op grond van artikel 3.1, vierde lid, van de Wnb is het verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn opzettelijk te storen. Het verbod is volgens het vijfde lid niet van toepassing wanneer de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Uit de aanvraag blijkt genoegzaam dat er geen sprake zal zijn van opzettelijk storen met wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van deze soorten. Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden zijn geen broedkolonies gelegen welke door de activiteiten wezenlijk kunnen worden verstoord. Voorafgaand aan de aanleg wordt het terrein ongeschikt gemaakt voor broedvogels, hetgeen ook wordt gecontroleerd, waarmee voorkomen wordt dat er tijdens de werkzaamheden nesten of eieren zullen worden vernield. Dit hebben wij geborgd in voorschrift 7 en 8. Het plangebied zelf bevat verder geen belangrijke rust- of foerageerfuncties voor vogels. Het plangebied wordt slechts door kleine aantallen vogels gebruikt. Grote aantallen watervogels bevinden zich voornamelijk op grotere afstand van het plangebied; op de Slikken van Voorne of op zee. Er zijn daarom tijdens de aanlegfase voldoende uitwijkmogelijkheden in de directe omgeving van het plangebied beschikbaar om te benutten als alternatieve foerageer- of rustplek, waardoor er geen opzettelijke storing van wezenlijke invloed zal optreden.

Gelet op het voorgaand, geldt ten aanzien van de mogelijk verstorende gevolgen van de aanwezigheid van het nieuwe windpark op vogels, in de exploitatiefase hetzelfde als in de aanlegfase. Ook in de exploitatiefase (gebruiksfase) zal er geen sprake zijn van opzettelijk storen met wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van deze soorten. In de huidige situatie is daarnaast reeds sprake is van een verstoorde

situatie (o.a. recreatie op het strand, scheepvaartroute buitenlangs de harde zeewering, (zware)industriële activiteit). Er is derhalve geen sprake van additionele verstoringseffecten waarbij een deel van de aanwezige vogels hun verspreidingspatroon moeten aanpassen. Vogels zullen de omgeving van het plangebied niet verlaten.

Ook versturende effecten op vogels ten gevolge van een mogelijke barrièrewerking zijn volgens de aanvraag op voorhand uitgesloten. Op de Eerste Maasvlakte vliegen veel vogels (o.a. aalscholver, visdief, meeuwen) zonder uit te wijken door het Windpark Slufter (Gyimesi et al. 2013) waar de tussenruimte tussen de windturbines destijds circa 250 m bedroeg (van mast tot mast). De tussenruimte van de windturbines op de buitencontour bedraagt circa 290 m op de harde zeewering tot circa 450 m op de zachte zeewering. Indien rekening wordt gehouden met de omvang van de rotoren, is in Windpark Maasvlakte II een vergelijkbare of grotere ruimte tussen de turbines beschikbaar om tussendoor te vliegen dan in het toenmalige Windpark Slufter. De aanwezigheid van het voorgenomen windpark, zal er daarom niet toe leiden dat rust- en/of foerageergebieden in de (ruime) omgeving van het plangebied onbereikbaar worden of in belangrijke mate minder functioneel zijn.

Er is geen ontheffing aangevraagd voor overtreding van artikel 3.1, vierde lid, van de Wnb. Gezien de bij de aanvraag overgelegde stukken en voorgaande overwegingen is geen ontheffing benodigd voor het overtreden van artikel 3.1, vierde lid in samenhang met het vijfde lid, van de Wnb.

Aanvarings-slachtoffers

Niet is uitgesloten dat er slachtoffers onder vogels en vleermuizen kunnen vallen als gevolg van een aanvaring met een draaiend rotorblad dan wel de aanwezigheid in de directe nabijheid van een draaiend rotorblad (vleermuizen; barotrauma). Hoewel een windturbine het opwekken van duurzame energie als doelstelling heeft en niet het doden van dieren, valt het voorzienbaar doden van beschermde vogel- en vleermuissoorten onder het zogenaamde 'voorwaardelijk opzet' als bedoeld in het eerste lid van respectievelijk artikel 3.1 en 3.5 van de Wnb niet uit te sluiten. Om inzichtelijk te maken welke vogel- en vleermuissoorten mogelijk als slachtoffer kunnen vallen is inzicht nodig in het (lokaal) voorkomen, talrijkheid, vlieggedrag en vlieggedrag (aanvaringsrisico) van de diverse vogel- en vleermuissoorten. In de Natuurtoets zijn voorgenoemde aspecten uitgebreid onderzocht en inzichtelijk gemaakt. Dit onderzoek achten wij afdoende. In de onderstaande paragrafen lichten wij dit nader toe.

Vogels

Voor het bepalen van de mogelijke vogelslachtoffers en de aantallen per soort, is gebruikgemaakt van een gestandaardiseerde methode, waarbij vogelsoorten worden geselecteerd waarvan aannemelijk is dat zij jaarlijks (>1 keer) dan wel voorzienbaar incidenteel binnen de gebruiksfase van het windpark (<1 keer per jaar) slachtoffer kunnen worden. Hiervoor is onder andere gebruikgemaakt van telgegevens ten aanzien van het (lokaal) voorkomen van vogelsoorten en de functie die het plangebied voor de betreffende soorten vervult. Hiertoe is onder andere veldwerk uitgevoerd met een mobiele radar in 2012 en 2019, gericht op vliegpatronen, aantallen en vlieggedrag op de buitencontour van de Tweede Maasvlakte. Dit is aangevuld met recente gegevens van onder andere SOVON Vogelonderzoek Nederland, BirdLife International, de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF), trektellen.nl., de midwintertellingen van Rijkswaterstaat (2014, 2015, 2016, 2018) en broedvogelgegevens van de Tweede Maasvlakte 2013-2018, aangevuld met de broedresultaten van 2019. Deze gegevens zijn vervolgens gecombineerd met de soortspecifieke gevoeligheid voor aanvaringen met windturbines en de kennis over de afmetingen en configuratie van het windpark.

Geconcludeerd is dat uitgaande van een worst-case scenario er sprake zal zijn van maximaal 30-40 slachtoffers per windturbine per jaar (deskundigenoordeel). Voor het totaal aan toekomstige windturbines op de buitencontour gaat het dan om een ordegrrootte van 660 - 880 vogelslachtoffers per jaar. Uit de analyses volgt, dat dit betrekking heeft op mogelijk 129 vogelsoorten (voornamelijk nachtelijk trekkende zangvogels

tijdens de seizoenstrek). Voor al deze soorten is vervolgens nader bepaald wat het aantal slachtoffers tijdens de exploitatie van het windpark zou kunnen zijn.

De kwantificering van het aantal slachtoffers per soort is onder andere gebaseerd op aanvaringskansen welke voor sommige soort(groep-)en beschikbaar zijn uit slachtofferonderzoeken in bestaande windparken in Nederland, België, Duitsland en andere (West-)Europese landen. De aantallen slachtoffers uit deze studies zijn te vertalen naar nieuw geplande windparken, indien rekening gehouden wordt met de windturbineomvang (ashoogte, rotordiameter), windturbineconfiguratie, locatie (landschapstype), vogelaanbod (flux) en betrokken soorten. Op basis van deze kennis, gecombineerd met kennis van de vliegactiviteit van soorten in het plangebied, is op basis van deskundigenoordeel het toekomstige aantal slachtoffers in Windpark Maasvlakte II bepaald. Voor sommige soort(groep)en is uit onderzoek in bestaande windparken een aanvaringskans beschikbaar. Voor deze soorten is op grond daarvan het aantal aanvaringslachtoffers in Windpark Maasvlakte II berekend met behulp van het Flux-Collision Model (versie 31 maart 2016). Voor de aalscholver en voor nachtelijk passerende zangvogels tijdens de najaarsmigratie is een berekening van het aantal aanvaringslachtoffers uitgevoerd met een ander rekenmodel dat veel voor offshore windparken wordt gebruikt, het zogenoemde SOSS Band model¹ (Band, 2012).

Omdat de exacte afmetingen van de windturbines nog niet zijn vastgesteld is sprake van een beperkte bandbreedte (zie voorgaand). In het kader van de beoordeling van ecologische effecten op vleermuizen en vogels is daarom rekening gehouden met een worst-case scenario, waarbij op de harde zeewering windturbines worden ontwikkeld met de laagst mogelijke tiplaagte gecombineerd met windturbines op de zachte zeewering met de grootste rotor. Een lage tiplaagte is als worst-case scenario aangehouden, omdat voor lokale vogels, die vooral op lagere hoogte vliegen, in die situatie de minste ruimte resteert om veilig onder de rotoren door te vliegen.

Vleermuizen

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen in de omgeving van het plangebied bekend of aangetroffen tijdens de onderzoeken. Deze worden gezien de aard van de locatie ook niet verwacht: het plangebied betreft een open verlichte omgeving zonder opgaande vegetatie. Hetzelfde geldt voor essentiële gebiedsfuncties, zoals belangrijk foerageergebied of aanwezigheid van belangrijke dagelijkse vliegroutes van en naar verblijfplaatsen. Effecten op verblijfplaatsen dan wel de functionele leefomgeving die daarvoor van essentieel belang is, zijn daarmee volgens aanvrager op voorhand uit te sluiten.

Gegevens over vleermuisactiviteit in het plangebied zijn op twee manieren verzameld:

- Metingen in 2019 met een automatische batlogger langs een vast transect middels een batlogger (Elekon). Hiervoor zijn er tussen 11 juni 2019 en 23 september 2019 vier bezoeken gebracht onder gunstige condities waarvan één in juni (kraamtijd) en drie in de nazomer (paartijd en najaarsmigratie).
- Continuummetingen op gondelhoogte vanuit twee turbines in de nabijheid van het nieuwe windpark (Maasmond en Slufterdam). De activiteit van vleermuizen op rotorhoogte is gemeten met een batcorder (EcoObs). De gebruikte instellingen van de batcorders komen overeen met het Duitse BMU project (Brinkmann et al. 2011). Bij Windpark Maasmond zijn er ter plaatse van de meest westelijke turbine metingen gedaan van 9 april 2019 tot 29 oktober 2019. Metingen ter plaatse van Windpark Slufterdam zijn uitgevoerd van 22 augustus 2019 tot 28 november 2019.

De opnames zijn geanalyseerd met het programma 'batscope'. De metingen op hoogte vanuit bestaande windturbines lieten met name migrerende soorten zien (rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis). Op ashoogte was de activiteit incidenteel. Gedurende het onderzoek is eenmaal een laatvlieger waargenomen. Als gevolg van het lage aantal waarnemingen konden daarom geen duidelijke conclusies worden getrokken over de mogelijke effecten van het nieuwe windpark op vleermuizen. Door aansluiting te zoeken bij eerder

---

¹ Basismodel (optie 1)

uitgevoerd onderzoek bij het nabijgelegen Windpark Slufter (2015) kan dit echter wel. Dit betreft een worst-case scenario aangezien de daar onderzochte turbines in 2015 kleiner waren dan voorzien in Windpark Maasvlakte II. De vleermuisactiviteit neemt namelijk sterk af met toenemende hoogte. Voorgenoemde onderzoeksinspanning en aanpak achten wij daarmee afdoende.

Uit het onderzoek blijkt, dat meer dan incidenteel voorkomen van rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone dwergvleermuis te verwachten valt. Tevens kan niet worden uitgesloten dat de laatvlieger het gebied incidenteel passeert. Het gaat daarmee om hooguit incidentele sterfte van < 1 slachtoffer per jaar in het gehele windpark. Uitgaande van een worst-case scenario is er daarom voor alle vier genoemde vleermuissoorten ontheffing aangevraagd voor overtreding van artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb. Het aantal aanvaringslachtoffers is op basis van de gegevens van Windpark Slufter (2015) berekend op één tot maximaal twee slachtoffers per turbine per jaar. Dat maakt, dat de jaarlijkse voorspelde sterfte onder vleermuizen in het gehele windpark in totaal 22 - 44 vleermuislachtoffers betreft. Gezien de activiteitmetingen in 2015 bestaat daarvan iets minder dan de helft naar verwachting uit gewone dwergvleermuizen, een derde uit ruige dwergvleermuizen en een kwart uit rosse vleermuizen.

Voorgestelde maatregelen

In de aanvraag worden de volgende maatregelen voorgesteld om (1) het overtreden van verboden te voorkomen tijdens de aanlegfase, (2) effecten in de gebruiksfase van het windpark te mitigeren (vleermuizen) en (3) effecten tijdens de exploitatiefase te reduceren vanuit de projectdoelstelling (tender) van de aanvrager (vogels):

Aanlegfase

- Gedurende de bouwwerkzaamheden zal door middel van een ecologisch werkprotocol worden geborgd dat, conform de beoordeling, geen sprake is van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb. In het protocol wordt minimaal opgenomen:
  - Hernieuwde verificatie aanwezige beschermde flora en fauna, zoals vogelnesten, door veldbezoek voorafgaand aan de bouw;
  - Gerichte en zo beperkt mogelijke toepassing van werkverlichting;
  - Toepassing van vleermuisvriendelijke verlichting;
  - Vermijden van werkzaamheden nabij vogelnesten en/of voorkomen dat locaties geschikt worden voor nestbouw.
- Voor het uitvoeren van heikwerkzaamheden wordt uitgegaan van een slow-start waardoor verstoring van onderwaterleven door geluid wordt beperkt.

Exploitatiefase - vogels

- Vanuit de wens van de aanvrager om sterfte onder trekvogels en lokale vogels te beperken wordt een stilstandvoorziening toegepast (van maximaal 100 uur per jaar voor trekvogels en maximaal 50 uur per jaar voor lokale soorten). In het windpark wordt voor dit doel een vogelradar geplaatst die alle of enkele windturbines uitschakelen op momenten dat er risico's zijn voor aanvaring bij aanwezigheid van grotere aantallen vogels die het gebied passeren. De concrete uitwerking van deze voorziening wordt nog nader bepaald.
- Ten behoeve van de instelling van de stilstandvoorziening en de optimalisatie om energieproductieverlies te beperken, vindt gedurende de eerste drie jaren van de exploitatie monitoring plaats. Deze monitoring is gericht op:
  - Het optreden van aanvaringslachtoffers onder vogelsoorten.
  - Vliegbewegingen van meeuwen en aalscholvers.
  - De broedlocaties van meeuwen.
- De invulling van de voorgenomen stilstandsvoorziening maakt onderdeel uit van het Plan van Aanpak dat wordt ingediend voor de start van de exploitatie (zie ook vs. 9).
- Voorafgaand aan de exploitatie wordt een monitoringsplan bij het bevoegd gezag ingediend waarin de toepassing van de stilstandvoorziening en de monitoring zijn uitgewerkt. Binnen een half jaar na

afronding van de monitoring worden een evaluatierapportage en (indien aan de orde) gewijzigde opzet van de stilstandvoorziening bij het bevoegd gezag ingediend.

- Landelijk vindt onderzoek plaats naar de mogelijkheden om een voorspellingsmodel voor trekvogelintensiteit en risico's op aanvaringssslachtoffers te bepalen. Aanvrager heeft aangegeven dat indien dit beschikbaar is door hen zal worden beschouwd of dit kan worden toegepast voor het windpark ter vervanging van de maatregelen die reeds worden getroffen. Indien dit wordt overwogen zal dit ter goedkeuring worden voorgelegd aan bevoegd gezag.

Exploitatiefase – vleermuizen

- Om sterfte onder vleermuizen te mitigeren wordt een stilstandsvoorziening ingezet. Vleermuizen zijn vrijwel uitsluitend op rotorhoogte in windparken aanwezig bij lage windsnelheden en gunstige weerscondities. De meest efficiënte manier om het aantal vleermuissslachtoffers te reduceren is het voorkomen van een hoge draaisnelheid bij lage windsnelheden. Op basis van de soortspecifieke activiteit van de vleermuizen zoals gemeten in de gondels van bestaande windturbines in nabijgelegen Windpark Slufter respectievelijk Windpark Landtong Rozenburg, zijn de meest optimale parameters bepaald waaronder voorgenoemde stilstandvoorziening moet worden ingezet. Op deze wijze, leidt de voorziening tot een reductie van het aantal slachtoffers van zeker 80%. De parameters waarbinnen de stilstandvoorziening wordt ingezet zijn als volgt:
  - Tussen zonsopkomst en zonsopgang.
  - Bij temperatuur hoger dan 11 graden Celsius (gemeten op ashoogte).
  - Bij droog weer.
  - Bij windsnelheid lager dan 5 m/s (op ashoogte) voor de periode tussen 20 juli en 10 oktober.
  - Bij windsnelheid tussen de 5,0 en 6,0 m/s (gemeten op ashoogte) voor de periode tussen 20 augustus en 10 oktober maar dan uitsluitend wanneer sprake is van wind uit N tot O richting (0 tot 90 graden).
- Overwogen wordt een alternatieve voorziening toe te passen waarbij op basis van akoestische monitoring (waarvoor de windturbines worden uitgerust met een batdetector) vleermuisactiviteit wordt gedetecteerd en de windturbines bij vleermuisactiviteit automatisch voor een periode van enkele minuten afschakelen en zo sterfte vermijden. Indien dit in plaats van de stilstandvoorziening op basis van genoemde parameters plaatsvindt, zal dit ter goedkeuring worden voorgelegd aan het bevoegd gezag. Akoestische monitoring kan ook worden gebruikt om de voorgenoemde parameters te verfijnen.

Staat van instandhouding

Vogels

In de Natuurtoets is onderbouwd dat het totaal aantal mogelijke vogelslachtoffers van de beoogde windturbines maximaal 880 slachtoffers per jaar bedraagt, verdeeld over 129 vogelsoorten. De meerderheid daarvan betreft soorten (met name zangvogels) die hoofdzakelijk tijdens seizoenstrek slachtoffer kunnen worden (126 soorten). Het veldonderzoek dat langs de buitencontour is uitgevoerd in 2012 en 2019 laat zien dat het gebied gepasseerd wordt door grote aantallen trekvogels. Met name in het najaar zijn piekaantallen waargenomen.

Ter beoordeling van het effect van het aantal aanvaringssslachtoffers op de gunstige staat van instandhouding (GSI) van de populatie van iedere soort, is 1% van de gemiddelde jaarlijkse natuurlijke sterfte van de populatie als toetsingscriterium toegepast: de zogenaamde "1%-mortaliteitsnorm" of het "ORNIS-criterium". Dit criterium is zowel door het Hof van Justitie als de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State geaccepteerd als indicatie voor de eventuele gevolgen voor de staat van instandhouding. Hierbij geldt dat de GSI in beginsel niet in het geding komt indien de mortaliteit als gevolg van het project kleiner is dan 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van de soort en dat een nadere beoordeling vereist is zodra de 1% grens gepasseerd wordt.

Het effect van de verwachte sterfte door het initiatief op de GSI van vogelsoorten die voornamelijk tijdens de seizoenstrek slachtoffer zullen worden, is getoetst aan de flyway-populatie van deze soorten. Het effect van de verwachte sterfte van lokaal verblijvende soorten (waarbij tevens onderscheid wordt gemaakt naar broedvogels of niet-broedvogels) is getoetst aan de relevante populaties van de soort.

Als uitgangspunt voor de berekeningen aan vogelsterfte en de GSI is verder uitgegaan van worst-case scenario's. Zo is in de analyse gewerkt met de jaarlijkse sterftecijfers van volwassen vogels, aangezien deze lager ligt dan de sterfte van onvolwassen vogels, wat maakt dat de berekende sterfte als gevolg van aanvaringen met de geplande windturbines procentueel gezien zwaarder meetelt. Op een kleinere toetspopulatie is immers sprake van een lagere 1%-norm, zodat de toegevoegde sterfte door het windpark met zekerheid aan een worst-case inschatting wordt getoetst. Voor soorten waarvan de natuurlijke sterfte niet bekend is, is gewerkt met de natuurlijke sterfte van een nauw verwante soort.

Vaststaat dat voor dit project geen sprake zal zijn van overschrijding van de 1% ORNIS-mortaliteitsnorm voor vogels. Dit betreft zowel lokaal verblijvende vogels als trekvogels, zie onderstaand:

Vogelsoorten op seizoenstrek

Soort	Populatiegrootte (in ex.)	1%-Mortaliteitsnorm	Jaarlijkse sterfte	Soort	Populatiegrootte (in ex.)	1%-Mortaliteitsnorm	Jaarlijkse sterfte
Aalscholver	120.000	144	1-2	Merel	1.000.000	3500	16-50
Beflijster	100.000	580	<1	Middelste zaagbek	170.000	306	<1
Bergeend	300.000	342	<1	Nachtegaal	1.000.000	5370	<1
Blauwborst	1.000.000	3400	<1	Noordse kwikstaart	500.000	2335	<1
Blauwe Reiger	263.000	705	1-2	Noordse stern	1.000.000	1.000	1-2
Boerenzwaluw	1.000.000	6260	3-6	Oeverloper	1.500.000	2.340	1-2
Bontbekplevier	73.000	166	<1	Oeverpieper	100.000	457	<1
Bonte strandloper	1.330.000	3.458	1-2	Oeverzwaluw	1.000.000	7.000	1-2
Bonte vliegenvanger	1.000.000	5300	<1	Paapje	1.000.000	5300	<1
Boomleeuwerik	500.000	2.000	<1	Pijlstaart	60.000	202	<1
Boompieper	1.000.000	5800	<1	Pimpelmees	1.000.000	4.680	3-6
Bosrietzanger	1.000.000	5300	1-2	Putter	1.000.000	6.290	1-2
Braamsluiper	1.000.000	6710	1-2	Regenwulp	190.000	209	<1
Brandgans	770.000	693	1-2	Rietgors	1.000.000	4.580	1-2
Bruine kiekendief	100.000	260	<1	Rietzanger	1.000.000	7760	1-2
Drieteenmeeuw	6.600.000	7.788	1-2	Ringmus	1.000.000	5670	1-2
Drieteenstrandloper	120.000	204	<1	Roodborst	1.000.000	5810	7-15
Dwergmeeuw	72.000	72	<1	Roodborsttapuit	1.000.000	6810	<1
Eider	976.000	1.757	<1	Roodkeelduiker	150.000	240	<1
Fitis	1.000.000	5400	7-15	Rosse Grutto	120.000	342	<1
Fuut	290.000	725	1-2	Rotgans	200.000	200	<1
Gekraagde roodstaart	1.000.000	6200	<1	Scholekster	820.000	984	3-6
Gele kwikstaart	1.000.000	4670	1-2	Sijs	1.000.000	5.390	1-2
Gierzwaluw	1.000.000	1.920	3-6	Slobeend	40.000	168	<1
Goudhaan	1.000.000	8.510	7-15	Smient	1.500.000	7.050	1-2
Goudplevier	500.000	1.350	7-15	Sneeuwgors	100.000	370	<1
Grasmus	1.000.000	6090	1-2	Sperwer	500.000	1.550	1-2
Graspieper	1.000.000	4570	1-2	Spotvogel	1.000.000	5000	<1
Grauwe gans	610.000	1.037	1-2	Spreeuw	1.000.000	3130	7-15
Grauwe vliegenvanger	1.000.000	5070	<1	Sprinkhaanzanger	1.000.000	5300	<1
Groenling	1.000.000	5.570	1-2	Steenloper	100.000	140	<1
Groenpootruiter	190.000	494	<1	Stormmeeuw	1.200.000	1.680	3-6
Grote barsijs	1.000.000	5.750	1-2	Tapuit	1.000.000	5400	1-2
Grote Canadese gans	52.100	144	<1	Tjiftjaf	1.000.000	6940	7-15
Grote gele kwikstaart	100.000	467	<1	Toendrarietgans	160.000	274	<1
Grote lijster	1.000.000	3790	1-2	Topper	310.000	1.612	<1
Grote mantelmeeuw	330.000	231	<1	Torenvalk	100.000	310	1-2
Grote stern	166.000	169	<1	Tuinfluitter	1.000.000	5000	3-6
Grote zee-eend	450.000	720	<1	Tureluur	200.000	520	1-2
Grutto	160.000	96	<1	Veldleeuwerik	1.000.000	4.870	1-2

Heggenmus	1.000.000	5270	1-2	Vink	1.000.000	4110	7-15
Houtduif	1.000.000	3.930	3-6	Visdief	640.000	640	1-2
Houtsnip	10.000.000	39.000	1-2	Vuurgoudhaan	1.000.000	8.510	3-6
Huiswaluw	1.000.000	5900	1-2	Waterhoen	2.700.000	10.179	3-6
Jan-van-gent	500.000	405	<1	Waterpieper	100.000	457	<1
Kanoet	450.000	716	<1	Waterral	100.000	500	1-2
Kauw	1.000.000	3.060	1-2	Watersnip	2.500.000	9.750	1-2
Keep	1.000.000	4110	1-2	Wilde Eend	4.500.000	16.785	3-6
Kemphaan	1.000.000	4.760	<1	Winterkoning	1.000.000	6810	<1
Kievit	5.500.000	16.225	1-2	Wintertaling	500.000	2.350	<1
Kleine karekiet	1.000.000	5300	3-6	Witgat	1.000.000	1.560	<1
Kleine mantelmeeuw	325.000	283	1-2	Witte kwikstaart	1.000.000	5150	1-2
Kleine rietgans	63.000	108	<1	Wulp	700.000	1.848	1-2
Kluut	73.000	161	<1	Zanglijster	1.000.000	4370	16-50
Kneu	1.000.000	6.290	1-2	Zilvermeeuw	1.300.000	1.560	7-15
Koekoek	1.000.000	3.250	<1	Zilverplevier	250.000	350	1-2
Kokmeeuw	3.700.000	3.700	7-15	Zwarte kraai	1.000.000	4.800	1-2
Kolgans	1.200.000	3.312	1-2	Zwarte ruiters	60.000	156	<1
Koolmees	1.000.000	4.580	3-6	Zwarte stern	500.000	755	1-2
Koperwiek	1.000.000	5700	16-50	Zwarte zee-eend	550.000	1.194	<1
Kramsvogel	1.000.000	5900	16-50	Zwartkop	1.000.000	5640	7-15
Kruisbek	1.000.000	5.370	1-2	Zwartkopmeeuw	50.000	80	<1
Lepelaar	11.300	19	<1				
Meerkoet	1.750.000	5.233	3-6				

Lokale vogelsoorten

Broedvogels:

Soort	Populatiegrootte	1%-Mortaliteitsnorm	Jaarlijkse sterfte
Aalscholver	41.200	49	2,5 - 3,1
Dwergstern	1.008	1	0 - 0,1
Grote stern	12.266	12,5	1,0 - 1,8
Kleine mantelmeeuw	83.708	73	8 - 12
Kokmeeuw	210.500	211	<1
Scholekster	78.800	94	<1
Stormmeeuw	7.650	11	<1
Torenvalk	4.500	14	<1
Visdief	10.359	10,6	2,5 - 2,8
Zilvermeeuw	31.156	37	11 - 20

Niet-broedvogels:

Soort	Populatiegrootte	1%-Mortaliteitsnorm	Jaarlijkse sterfte
Aalscholver	33.500	40	1,9 - 2,4
Bergeend	87.500	100	<1
Buizerd	40.000	40	<1
Fuut	22.500	56	<1
Kokmeeuw	400.000	400	<1
Krakeend	65.500	183	<1
Scholekster	180.000	216	<1
Stormmeeuw	390.000	546	<1
Wilde eend	700.000	2.611	<1
Zilvermeeuw	115.000	138	<1

De flyway-populaties van trekkende vogelsoorten en de daaraan gekoppelde 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte zijn omvangrijk (vele tienduizenden tot meer dan een miljoen). Hetzelfde geldt voor de lokaal verblijvende soorten (duizenden). Dat maakt, dat de mogelijke worst-case slachtofferaantallen ten gevolge van het gebruik van de te realiseren 22 nieuwe windturbines van Windpark Maasvlakte II vele malen lager zijn dan de ORNIS-norm. Uit bovenstaande kan worden geconcludeerd, dat de voorziene sterfte door

aanvaringen met de turbines van Windpark Maasvlakte II op zichzelf niet leidt tot wezenlijke additionele sterfte ten opzichte van de natuurlijke sterfte van de betreffende vogelpopulaties, zodat met zekerheid geen verslechtering van de staat van instandhouding optreedt van deze 129 vogelsoorten.

Cumulatie

In de Natuurtoets is een cumulatiestudie uitgevoerd ten aanzien van slachtoffers onder lokale soorten (Deltapopulatie), waarvan op basis van de (worst-case) analyse², jaarlijks één of meer slachtoffers kunnen vallen en waarbij de 1% mortaliteitsnorm in relatieve zin niet heel groot is. Het betreft de volgende soorten: aalscholver, grote stern, visdief, kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw. Incidentele slachtoffers bij Windpark Maasvlakte II zijn dus niet meebeschouwd. Effecten op slachtoffers tijdens de seizoenstrek zijn eveneens niet nader in cumulatie onderzocht. Daarvoor is de additionele bijdrage (ruim onder de 1%-ORNIS-norm) van Windpark Maasvlakte II te gering gezien de omvang van de flyway-populaties.

Als uitgangspunt voor de cumulatieanalyse zijn daarom de projecten binnen de Delta genomen waarvoor een ontheffing in het kader van de toenmalige Flora- en faunawet of huidige Wnb is verleend en die na 2015 (of nog niet) gerealiseerd zijn en die ook zorgen voor sterfte van individuen, behorend tot de lokale populaties (Deltapopulaties) van voorgenoemde soorten.

Uit de cumulatieanalyse blijkt het volgende:

- In cumulatie zijn effecten op de gunstige staat van instandhouding voor aalscholver (zowel broedvogel als niet-broedvogel) en grote stern (broedvogel) met zekerheid uitgesloten daar geen van de geanalyseerde windparken effecten hebben op de lokale populatie van deze soorten.
- Voor de visdief, kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw zijn de gecumuleerde slachtofferaantallen nader onderzocht met een populatiemodel waarin de populatieontwikkelingen met en zonder extra sterfte vanwege de beschouwde windparken zijn gemodelleerd (Potiek et al. 2019). Net als voor de slachtofferberekeningen geldt, zijn ook bij de analyse van de populatie-effecten aannamen gedaan die een worst-case scenario beschrijven. Zo is bijvoorbeeld de mogelijke dichtheidsafhankelijkheid tussen overleving en broedsucces niet meegenomen. Was dit wel gedaan, dan zou de gemodelleerde impact op de populaties kleiner zijn.
- Indien rekening wordt gehouden met de cumulatie van sterfte in andere recent vergunde windparken in de Delta, blijkt uit de (worst-case) analyse met het populatiemodel dat dit in de broedtijd voor de visdief en de kleine mantelmeeuw niet leidt tot een effect op de gunstige staat van instandhouding van de Deltapopulatie. De uitkomsten van de populatieberekeningen met daarin meegenomen de beschouwde windparken (incl. windpark Maasvlakte II) zijn namelijk sterk vergelijkbaar met de situatie zonder deze windparken.

Voor de zilvermeeuw zijn in de broedtijd de effecten op de Deltapopulatie iets groter dan voorgenoemde soorten zo blijkt uit het nader onderzoek met het populatiemodel. De kans op een afname van 10% van de populatie binnen 30 jaar is namelijk zonder de bijdrage van de beschouwde windparken in cumulatie (incl. Windpark Maasvlakte II) al relatief hoog (70%). De relatieve invloed van de windparken op deze negatieve populatieontwikkeling is echter beperkt. Uit het onderzoek blijkt dat - ook met de toevoeging van de windparken (w.o. windpark Maasvlakte II) over een periode van 30 jaar - sprake blijft van een levensvatbare populatie van deze soort in de Delta. Een significant cumulatief effect op de regionale broedpopulatie van de zilvermeeuw is daarom uitgesloten. Uit het voorgaande concluderen wij dat het project Windpark Maasvlakte II op zichzelf niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de onderzochte vogelsoorten. In een worst-case cumulatief onderzoek naar de effecten van meerdere windparken geldt ook de conclusie

---

² In het onderzoek is nog geen rekening gehouden met het gegeven dat een aantal windparken reeds vele jaren operationeel zijn of een opschaling/vervangen betreffen. Circa 14% van de beschouwde windturbines betreft turbines die geplaatst zijn of worden ten behoeve van opschaling of vervanging. De sterfte ten gevolge van deze windturbines treedt derhalve al sinds langere tijd op en is reeds verwerkt in de populaties van de soorten die geraakt worden. De beoordeling die is uitgevoerd houdt hier geen rekening mee en is derhalve een overschatting.

dat verslechtering van de staat van instandhouding als gevolg van het windpark kan worden uitgesloten. Ook in cumulatie wordt, uitgaande van de 'worst case' cijfers, het ORNIS-criterium niet overschreden. Niettemin stellen wij met aanvrager ook vast dat Windpark Maasvlakte II mogelijk tussen 660 en 880 slachtoffers onder trekvogels in de seizoenstrek kan veroorzaken. Daarnaast kent de zilvermeeuw al een bestaande negatieve populatieontwikkeling in het deltagebied. Gelet op de tender van het project, heeft de aanvrager de intentie om gezien deze gegevens toch extra maatregelen toe te passen om het aantal aanvaringsslachtoffers te verminderen. Wij achten het redelijk om met dit verzoek in te stemmen, gelet op het aantal mogelijke slachtoffers. De in de aanvraag voorgestelde maatregelen om het aantal slachtoffers onder deze soort, en de andere vogelsoorten, te beperken hebben wij dan ook opgenomen in de voorschriften 8 en 9.

Aan een ontheffing mogen wij voorschriften verbinden. De voorschriften die wij hebben opgenomen, zijnde het opstellen van een plan van aanpak voor een stilstandvoorziening en monitoring, zijn redelijk te achten gezien de positieve effecten die daarvan te verwachten zijn voor de betrokken populaties en het feit dat de uitvoering van deze maatregelen geen onaanvaardbare gevolgen heeft voor de exploitatie van Windpark Maasvlakte II nu de maatregelen al in de tender en de projectuitvoering vrijwillig zijn opgenomen. Middels het gestelde in de voorschriften 9 en 10 is de uitvoering van deze maatregelen verzekerd.

Vleermuizen

De jaarlijks voorspelde sterfte in Windpark Maasvlakte II betreft 22-44 slachtoffers verdeeld over drie soorten: gewone dwergvleermuis (iets minder dan de helft), ruige dwergvleermuis (een derde) en de rosse vleermuis (een kwart). Voor de laatvlieger is slechts sprake van incidentele slachtoffers (<1 per jaar). Een effect op de gunstige staat van instandhouding van de betrokken populatie van de laatvlieger is daarmee op voorhand uitgesloten.

Om te bepalen of sprake is van een mogelijk effect van Windpark Maasvlakte II op de populaties van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis als gevolg van voorgenoemde additionele sterfte door het geplande windpark, is gebruikgemaakt van de 1%- mortaliteitsnorm of ORNIS-criterium zoals deze ook voor vogels is toegepast (zie voorgaand). Deze norm is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ook voor vleermuizen geaccepteerd³. Lokale populaties zijn bepaald door uit te gaan van referentiepopulaties als bepaald door het European Topic Centre on Biological Diversity (Zoogdierverseniging VZZ, 2007) welke vervolgens zijn vertaald in een (mogelijk) aantal dieren dat zich in een cirkel met een zekere afstand van het plangebied bevindt, het zogenaamde 'catchment area'. Voor de analyse is de lokale populatie bepaald voor gebieden met een straal (r) van respectievelijk 30, 40 en 50 km. Middels een deductie van de lokale populatie en de berekende natuurlijke sterfte is vervolgens de additionele sterfte getoetst aan het ORNIS-criterium (zie voorgaand). Tevens is hierbij het effect van de stilstandvoorziening (zie paragraaf 'maatregelen') inzichtelijk gemaakt.

De berekende slachtofferaantallen en de 1% natuurlijke sterfte in Windpark Maasvlakte II zijn voor de betreffende soorten vleermuizen samengevat weergegeven in onderstaande tabel. Daarbij zijn tevens de effecten van een stilstandsvoorziening voor vleermuizen inzichtelijk gemaakt en de landelijke en Noordoost-Europese populatie (met als referentie Polen wat daarvan feitelijk slechts een gedeelte betreft) van de rosse vleermuis omdat een deel van de vleermuizen geen lokale herkomst heeft (migrerende soort).

---

³ Zie uitspraak van de ABRvS van 18 februari 2015 (zaaknummer 201402971)

	r=30 km	r=40km	r=50 km
Gewone dwergvleermuis			
Aantal	8.550	14.400	24.300
Jaarlijkse sterfte (20%)	1.710	2.880	4.860
1%-Mortaliteitsnorm	17	29	49
Jaarlijkse sterfte	10-19	10-19	10-19
<i>Jaarlijkse sterfte - met stilstandvoorziening</i>	2-4	2-4	2-4
Ruige dwergvleermuis			
Aantal	2.850	4.800	8.100
Jaarlijkse sterfte (33%)	941	1.584	2.673
1%-Mortaliteitsnorm	9	16	27
Jaarlijkse sterfte	7-14	7-14	7-14
<i>Jaarlijkse sterfte - met stilstandvoorziening</i>	1-3	1-3	1-3
Rosse vleermuis			
	r=30 km	Populatie-landelijk	Populatie Oost-Europees
Aantal	190	4.000-6.000	50.000*
Jaarlijkse sterfte (44%)	84	1.760-2.640	22.000
1%-Mortaliteitsnorm	circa 1	18-26	220
Jaarlijkse sterfte	3-7	nvt	2-4
Jaarlijkse sterfte - met stilstandvoorziening (totaal 1-2)	1	nvt	0-1

Gewone en ruige dwergvleermuis

Uit bovenstaand vergelijk met de betreffende lokale en regionale referentiepopulaties (catchment areas) blijkt dat voor de gewone en de ruige dwergvleermuis geldt dat de voorspelde jaarlijkse additionele sterfte als gevolg van de toekomstige turbines groter zal zijn dan de 1%-mortaliteitsnorm. Wanneer, zoals gepland, een stilstandvoorziening wordt toegepast in de windturbines (zie paragraaf 'maatregelen') dan wordt de 1%-mortaliteitsnorm niet langer overschreden, omdat daarmee een reductie van 80% wordt bereikt. Een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding kan dan worden uitgesloten. De toepassing van deze stilstandvoorziening is tevens geborgd in voorschrift 11 van dit besluit.

Rosse vleermuis

Voor de rosse vleermuis geldt dat een deel van de voorziene slachtoffers geen lokale maar een Oost Europese oorsprong heeft. Op basis van onderzoek in Duitsland wordt dat aantal op ongeveer een derde geschat. Het European Topic Centre on Biological Diversity geeft voor enkele Oost-Europese landen binnen de EU weer hoe groot de populatie is. Voor bijvoorbeeld Polen is dit 50.000. Wanneer uitsluitend met dit aantal wordt gerekend, dan ligt de 1%-mortaliteitsnorm op 220 slachtoffers. Het verwachte aantal slachtoffers uit Oost-Europa (2-4) ligt daarmee ver onder de 1%-mortaliteitsnorm. Van een negatief effect op de GSI op dit schaalniveau is dan ook geen sprake. Voor de mogelijke slachtoffers van lokale oorsprong geldt dat de inzet van de beoogde stilstandvoorziening, het mogelijk (worst-case) aantal jaarlijkse slachtoffers van deze soort terugbrengt naar afgerond 1 (feitelijk 0,6). Deze is in absolute zin lager dan de 1%-mortaliteitsnorm van 0,84 (afgerond 1). Verder geldt dat dit een relatieve waarde betreft. Voor alle berekeningen zijn namelijk worst-case aannamen gebruikt, waarbij de berekende slachtoffers een orde van grootte weergeven, en geen absoluut getal. Met de inzet van de stilstandvoorziening, is het aantal mogelijke slachtoffers onder rosse vleermuizen gereduceerd van structureel naar incidenteel (aantallen van feitelijk 0-1 per jaar). Van aantasting van de lokale staat van instandhouding is daarmee geen sprake.

Concluderend

Gezien het vorenstaande, concluderen wij dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en voldoende zijn om de gunstige staat van instandhouding van de betreffende 129 beschermde vogelsoorten en de 4 vleermuissoorten, te waarborgen.

Geen andere bevredigende oplossing

Geen sprake is van andere (reële) en uitvoerbare alternatieven om de projectdoelstelling te bereiken. In de aanvraag is voldoende onderbouwd, dat er geen andere bevredigende oplossingen voorhanden zijn. Hieronder wordt dit samengevat gemotiveerd, ten aanzien van alternatieve vormen van energieopwekking en de locatie van het windpark.

Alternatieve vormen van energieopwekking

De opwekking van energie uit windturbines vormt een schoner alternatief dan de opwekking middels de verbranding van fossiele brandstoffen (zie ook hierna onder Belangenonderbouwing). Volgens het rijksbeleid zijn de belangrijkste vormen van hernieuwbare energie in Nederland windenergie, zonne-energie, bio-energie en aardwarmte. Bio-energie levert een belangrijk bijdrage aan de energievoorziening, maar alsnog vrijkomende CO₂-emissie en de beschikbaarheid hiervan (of van grondstoffen met de gewenste herkomst) beperkt de potentiële bijdrage. Zowel voor zonne-energie, wind op zee als wind op land wordt een grote bijdrage verwacht. Deze opgave is, gezien de huidige stand van zaken en de hoogte van de ambities, dermate groot dat de realisatie in de vorm van zon of wind op zee geen alternatief vormt voor het project. Er is een energiemix nodig waarbij alle vormen van duurzame energie, en windenergie in het bijzonder, een steeds belangrijker aandeel zal krijgen. Onderhavig initiatief voorziet in het behalen van een dergelijke duurzame energiemix.

Locatie

De elektriciteit die het windpark zal opwekken draagt bij aan de lokale, provinciale en landelijke opgaves voor de opwekking van duurzame elektriciteit. In het Energieakkoord is de ambitie uitgesproken dat in 2023 16% van de in Nederland opgewekte energie uit een duurzame bron dient te komen, en is afgesproken om 6.000 megawatt operationeel windvermogen op land gerealiseerd te hebben in 2020, met een verdere groei in de periode daarna. Met het Rijk is afgesproken dat hiervan 735,5 megawatt in de Provincie Zuid Holland gerealiseerd wordt, waarvan 300 megawatt in het Rotterdamse havengebied wordt voorzien. Het windpark zal daar een aanzienlijke bijdrage aan leveren. Het windpark levert met een streefvermogen van circa 110 - 120 megawatt (MW), uitgaande van een opgesteld vermogen van circa 4 tot 6 MW per windturbine en afhankelijk van het type turbines, naar verwachting maximaal 428,4 miljoen kilowattuur (kWh) per jaar op. Dit is genoeg windenergie om circa 178.076 huishoudens te voorzien van elektriciteit uit wind, dit is ongeveer 55% van de huishoudens in de gemeente Rotterdam.

Het project is verder om diverse redenen locatiespecifiek. Het plaatsen van windturbines zal in Nederland op alle locaties leiden tot verstoring, doden en/of verwonden van beschermde diersoorten (veelal vogels en/of vleermuizen) gezien het brede voorkomen van soorten, zoals onder meer blijkt uit de Nationale Windmolenrisicokaart van Vogelbescherming Nederland. Er zijn immers geen locaties waar geen soorten voorkomen. Verschillende locaties kennen een verschillende aanwezigheid van soorten waardoor andere soorten risico lopen in aanvaring te komen met een windturbine. De keuze voor de huidige locatie is vanuit dit perspectief een logische, omdat:

- De locatie is gelegen aangrenzend aan een locatie waar reeds windenergie is wordt gewonnen.
- Er een landelijk onderzoek is uitgevoerd naar kansrijke locaties voor (grootschalige) windenergie in het Plan-MER Structuurvisie Wind op Land en de Structuurvisie Ruimte en Infrastructuur van Het Rijk (SVIR, 2011). Het Rotterdamse Havengebied is onderdeel van dit onderzoek, waarbij ecologische aspecten een rol hebben gespeeld in de afweging. Het havengebied is in de SVIR aangewezen als zoekgebied.
- De provincie Zuid-Holland in een plan-m.e.r. nog een uitgebreide afweging van de locaties voor windenergie heeft gemaakt, die zijn opgenomen in de Omgevingsverordening (voorheen: Verordening Ruimte en Mobiliteit). Ook in dit onderzoek zijn ecologische aspecten betrokken bij de besluitvorming voor aanwijzing van de plaatsingslocaties voor windenergie, waaronder de planlocatie van Windpark Maasvlakte II. Om te voldoen aan de provinciale opgave windenergie van 735,5 MW opgesteld vermogen, is het van belang dat alle geschikte locaties voor windenergie optimaal worden benut.
- Op basis van de effectbeoordeling in het MER voor Windpark Maasvlakte II is geconcludeerd dat het voorkeursalternatief (VKA) niet onderscheidend is ten opzichte van de beschouwde alternatieven. Er zijn

geen andere uitkomsten ten aanzien van de gunstige staat van instandhouding van betrokken soorten. Wel kan er op basis van de gehanteerde worst-case benadering op soortniveau in absolute zin een andere verdeling van slachtofferaantallen onder betrokken soorten optreden. Aangezien dit geen gevolgen heeft voor de gunstige staat van de betreffende soorten is uiteindelijk een integrale afweging gemaakt om te komen tot het VKA. Bovendien worden door initiatiefnemer vrijwillig bovenwettelijke maatregelen genomen om het aantal slachtoffers onder vogels te reduceren.

Gezien het voorgaande, is voldoende onderbouwd dat er geen andere bevredigende oplossingen bestaan.

Belangenonderbouwing

De volgende wettelijke belangen als bedoeld in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b en artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, van de Wnb zijn ten grondslag gelegd aan de aanvraag (*Toelichting*, hoofdstuk 4):

Vogels

- in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna.
Vleermuizen in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom.

In de aanvraag wordt uitvoering onderbouwd, dat het project bijdraagt aan de hiervoor genoemde wettelijke belangen. Het beperken van klimaatverandering en het vergroten van de elektriciteitsvoorzieningszekerheid zijn de belangrijkste belangen die met dit project gediend worden. Klimaatverandering wordt in grote mate beïnvloed door broeikasgassen als gevolg van verbranding van fossiele brandstoffen. Klimaatverandering heeft effecten op de openbare veiligheid, volksgezondheid, flora en fauna en de economie. Het beperken en vermijden van de uitstoot van broeikasgassen middels de inzet van duurzame energiebronnen zoals windenergie, levert een bijdrage aan het voorkomen van de negatieve invloeden gerelateerd aan broeikasgassen en klimaatverandering en dient aldus de hiervoor genoemde belangen.

Het opwekken van duurzame energie uit wind geeft dan ook concreet invulling aan een landelijke, provinciale en gemeentelijke opgave voor het realiseren van meer windenergie. Deze doelstellingen zijn momenteel allemaal nog niet gehaald wat maakt dat het project met een verwachte elektriciteitsproductie van ongeveer 416 Gigawattuur (Gwh) per jaar een belangrijke bijdrage levert. Ten opzichte van het op traditionele wijze opwekken van energie, wordt daarmee bijvoorbeeld 0,3 Mton/ jaar aan CO₂-emissies vermeden en 0,16Mton/jaar aan NO_x-emissies.

De motivering is kort samengevat verder als volgt:

Volksgezondheid

Klimaatverandering is van invloed op de volksgezondheid. Deze invloed is overwegend negatief. Deze negatieve invloed is het gevolg van onder andere het frequenter optreden van weersextremen, de toename van het risico op overstroming en langere droogteperiodes. Daarmee zijn er diverse gevolgen voor de volksgezondheid, zoals bijvoorbeeld verandering van aanwezigheid van infectieziekten en het voorkomen van extreme hitte (hittegolven) en koude.

Openbare veiligheid

Klimaatverandering beïnvloedt het watersysteem. Dit leidt tot diverse bedreigingen voor de openbare veiligheid. De potentiële gevolgen zijn van invloed op veiligheid tegen overstromen, zoetwatervoorziening en de elektriciteitsvoorziening. Ten gevolge van klimaatverandering is sprake van zeespiegelstijging. Aangezien een groot gedeelte van Nederland gevoelig is voor overstromingen vanuit zee of rivieren, leiden de zeespiegelstijging en de verandering in piekafvoeren tot verhoogde risico's op overstromingen en daardoor is het een bedreiging voor de openbare veiligheid. Ook zorgen zeespiegelstijging en droogte voor een bedreiging van het beschikbare zoetwater.

Het realiseren van duurzame energie en vermindering van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen is ook in het belang van de energievoorzieningszekerheid en met name van belang voor de openbare veiligheid en economie. Een stabiele elektriciteitsvoorziening is van belang vanwege de rol die het speelt in het functioneren van allerlei maatschappelijke voorzieningen en instellingen.

Op grond van de Europese richtlijn voor Hernieuwbare Energie geldt voor Nederland een taakstelling van 14% duurzame energie in 2020. Voor de periode daarna geldt een doelstelling op Europees niveau van 32%. In de Klimaatwet is voor Nederland het streven vastgelegd om in 2030 en 2050 de emissies van broeikasgassen te reduceren tot 49% respectievelijk 95% ten opzichte van 1990. Dit vereist het vervangen van de huidige opwekking van energie uit fossiele energiebronnen. Daarnaast is het streven vastgelegd om in 2050 de gehele elektriciteitsvoorziening op te wekken zonder emissie van broeikasgassen. In 2016 was het aandeel 17% (Eurostat, 2018). Met de realisatie van het windpark wordt een bijdrage geleverd aan deze overgang en aan de energievoorzieningszekerheid van en het aandeel duurzame energie in Nederland. De provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam hebben een sterke groei van het aandeel duurzame energie als doelstellingen geformuleerd. Voor het havengebied is hiervoor een sterke groei van windenergie gewenst tot ca 300 MW. Het windpark levert hier een belangrijke bijdrage aan, aangezien op dit moment circa 200 MW aanwezig is aan bestaande capaciteit. De ontwikkeling vindt plaats binnen het kader van het door provincie Zuid-Holland, gemeente Rotterdam, het Havenbedrijf Rotterdam en de Rijksoverheid afgesloten Convenant Realisatie Windenergie in de Rotterdamse haven (2009).

De locatie is onderdeel van de door het Rijk in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte aangewezen locaties die geschikt zijn voor de plaatsing van grootschalige windparken van 100 MW of meer. Tevens is de locatie opgenomen in de provinciale beleids- en structuurvisies sinds 2011 en de Verordening Ruimte.

Gewassen, visserij en wateren, flora en fauna

De gevolgen van klimaatverandering raken de gewasteelt, de visserij en de kwaliteit van de wateren. Schade kan ontstaan, en ontstaat reeds, als effect van de gevolgen van klimaatverandering. Het gaat dan om afgeleide effecten van klimaatverandering welke negatief van invloed zijn op landbouw, visserij en water(kwaliteit), zoals verdroging, weersextremen, toenemend risico op ziekten en plagen en verzilting als gevolg van een hogere zeespiegel. Het klimaat bepaalt voor een belangrijk deel of dieren en planten kunnen overleven. Klimaatverandering heeft dan ook ingrijpende gevolgen voor de natuur. Het project dient daarmee ook de bescherming van flora en fauna.

Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten

De opwekking van hernieuwbare energie door middel van een windpark vindt plaats in het belang van het beperken van klimaatverandering, vermindering verbranding van fossiele brandstoffen en het vergroten van de energievoorzieningszekerheid. Zoals in de voorgaande paragrafen aangegeven zijn daarmee de belangen van openbare veiligheid, volksgezondheid, gewas, visserij en wateren, economie en flora en fauna gediend. Dit zijn daarmee tevens dwingende redenen van groot openbaar belang.

Conclusie

Gelet op het voorgaande zijn de hiervoor genoemde wettelijke belangen, opgenomen in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, sub 1°, 3° en 4° (*vogels*) en artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, sub 1°, 2° en 3° (*vleermuizen*), van de Wnb, voldoende onderbouwd om de negatieve effecten op de betrokken soorten, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste lid en artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.